

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

*Факультет № 6
Кафедра соціології та психології*

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни «**Основи психіатрії**»
вибіркових компонент
освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

053 Психологія (практична психологія)

Харків 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.23 р. №7

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету
Протокол від 25.08.23 р. №7

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін
Протокол від 29.08.23 р. №7

Розглянуто на засіданні кафедри соціології та психології
Протокол від 15.08.2023 №8.

Розробник:

доцент кафедри соціології та психології, кандидат психологічних наук, доцент
Жданова І.В.

Рецензенти:

1. Доцент кафедри педагогіки та психології Харківської державної академії фізичної культури, кандидат психологічних наук, доцент Павлик О. М.
2. Доцент кафедри соціології та психології факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат психологічних наук, доцент Шиліна А.А.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та назва спеціальності, ступень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 5 Загальна кількість годин – 150 Кількість тем – 9	05 соціальні та поведінкові науки; 053 Психологія; Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	Навчальний курс - 3 Семестр - 5 Вид контролю: залік
Розподіл навчальної дисципліни за видами занять:		
денна форма навчання Лекції – 24 Семінарські заняття – 0; Практичні заняття – 24; Лабораторні заняття – 0; Самостійна робота – 102; Індивідуальні завдання: Курсова робота – немає Реферати (тощо) – немає	заочна форма навчання Лекції – 8; Семінарські заняття – 0; Практичні заняття – 8; Лабораторні заняття – 0; Самостійна робота – 134; Індивідуальні завдання: Курсова робота – немає Реферати – немає	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою дисципліни «Основи психіатрії» є формування у здобувачів вищої освіти теоретичних знань щодо психічних розладів, їх етіології і патогенезу, основних симптомів та синдромів психічної патології, розвиток навичок їх класифікації та клініко-психологічної оцінки. .

Основні завдання курсу «Основи психіатрії»: полягають у цілеспрямованому оволодінні здобувачами вищої освіти поглибленими теоретичними знаннями про психіатрію як науку, про причини та чинники психічної патології, структуру та патогенез психічних розладів, діагностичні критерії окремих психічних розладів, особливості їх прояву.

Міждисциплінарні зв'язки: фізіологія ВНД та основи психофізіології, психологія здоров'я, психогігієна та психопрофілактика, клінічна психологія.

Очікувані результати навчання: у результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен

знати: зміст основних понять та категорій психіатрії; основні чинники етіопатогенезу психічних розладів; сутність психопатологічних явищ та процесів; психологічну структуру порушень психіки при психічних розладах; закономірності порушень психічного розвитку дітей; зміст та прояви основних клініко-психопатологічних синдромів; основні принципи та методи клінічної діагностики та психотерапії.

вміти: вільно користуватися поняттями та категоріями психіатрії;

застосовувати знання про особливості порушень психіки на практиці; виявляти ознаки психічних розладів, використовувати клініко-психологічні методи; проводити клініко-психологічне обстеження хворого та правильно інтерпретувати одержані дані; диференціювати різні форми психічних розладів.

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни:		
Інтегральна компетентність	I. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.	
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК-1	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
	ЗК-2	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
	ЗК-4	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
	ЗК-6	Здатність приймати обґрунтовані рішення.
	ЗК-10	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)	СК-1	Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.
	СК-2	Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ
	СК-3	Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.
	СК-4	Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.
	СК-10	Здатність адаптуватися до нових ситуацій та здатність до професійної

		мобільності.
	СК-11	Здатність дотримуватися норм професійної етики
	СК-12	Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку
	СК14	Здатність розробляти та реалізовувати психотерапевтичні, психореабілітаційні та адаптаційні заходи, спрямовані на відновлення психологічного і психічного здоров'я громадян, які перебувають у кризі.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Психіатрія як наукова дисципліна.

Поняття про психіатрію як галузі медицини. Завдання психіатрії. Основні розділи психіатрії. Історія становлення психіатрії. «Велика» та «мала» психіатрія.

Закон України «Про психіатричну допомогу». Основні принципи надання психіатричної допомоги хворим. Схема організації психіатричної допомоги. Завдання психіатричних установ. Показання та порядок госпіталізації до психіатричного стаціонару.

Тема 2. Психічні розлади: поняття, класифікації.

Поняття норми та патології. Види норм. Поняття та критерії психічного здоров'я. Поняття про психічні розлади.

Класифікації психічних розладів. Психотичні, непсихотичні, дефектно-органічні розлади. Поняття про «велику» та «малу» психіатрію. Класифікація психічних розладів за етіологічним принципом. Класифікація психічних розладів за нозологічним та синдромологічним принципами. Міжнародна класифікація хвороб 10 перегляду (МКХ-10) клас V «Розлади психіки та поведінки».

Тема 3. Діагностика та лікування психічних розладів.

Загальна характеристика клініко психопатологічного методу обстеження хворих. Схема історії хвороби. Збір анамнестичних даних. Види анамнезу. Визначення психічного статусу хворої людини. Додаткові дослідження: Експериментально-психологічне обстеження, його основні методи.

Види терапії психічних розладів залежно від мети (етіологічна, патогенетична, симптоматична та інші). Особливі види лікування у психіатрії: купірувальна, підтримувальна, коригувальна, превентивна. Проблема толерантності до лікарських засобів. Види терапії психічних розладів залежно

від методів: медикаментозна терапія, психотерапія, соціотерапія, реабілітація. Поняття та види психотерапії. Методи психотерапії. Трудова терапія.

Тема 4. Розлади відчуттів та сприйняття.

Поняття та особливості відчуттів та сприйняття. Властивості сприйняття. Властивості уявлень.

Класифікації порушень відчуттів та сприйняття. Гіпестезії та анестезії, гіперестезії. Парестезії, синестезії, сенестопатії. Психосенсорні розлади. Ілюзії. Галюцинації: види, особливості.

Синдроми порушень відчуттів та сприйняття: синдром галюциноза, синдром порушення схеми тіла, синдром деперсоналізації та дереалізації.

Тема 5. Розлади пам'яті.

Поняття, види та функції пам'яті. Класифікації розладів пам'яті.

Кількісні розлади пам'яті: гіпомнезія, гіпермнезія, амнезія. Ретроградна та антероградна амнезія. Фіксаційна амнезія. Прогресуюча та системна амнезія.

Якісні розлади пам'яті. Поняття про парамнезії. Псевдоремінісценції, конфабуляції, криптомнезії. Фантазми.

Основні синдроми розладів пам'яті: психоорганічний синдром, Корсаковський синдром, синдром прогресуючої амнезії.

Тема 6. Розлади мислення та інтелекту.

Поняття про мислення та його види. Поняття та класифікації розладів мислення.

Розлади мислення за темпом перебігу асоціацій. Прискорене мислення, ментизм, сповільнене мислення, зупинка (затримка) мислення, деталізоване мислення.

Розлади мислення за зв'язком асоціацій (формою). Резонерське мислення, паралогічне мислення, атактичне мислення, незв'язне мислення (інкогерентне), розірване мислення, кататимне мислення, конкретне мислення, аутистичне мислення, персеверації та стереотипії мислення.

Розлади мислення за змістом асоціацій. Маячні ідеї. Види маячних ідей за змістом: маячні ідеї переслідування, величі, самоприниження. Види маячних ідей за походженням: первинне (інтерпретативне) та вторинне (чуттєво-образне) маячення. Види маячних ідей за структурою: систематизовані та несистематизовані. Маячноподібні ідеї. Надцінні (домінантні) ідеї. Нав'язливі ідеї, нав'язливі стани.

Розлади мовлення. Класифікація розладів мовлення. Розлади мови, зумовлені психічними розладами. Розлади мови, зумовлені переважно органічним ураженням головного мозку. Невротичні розлади мови

Розлади інтелекту. Поняття та види деменції. Лакунарна деменція. Тотальна деменція. Концентрична (епілептична) деменція. Транзиторна (шизофренічна) деменція. Поняття про олігофренію. шкільний, соціальний та психометричний критерії олігофренії.

Тема 7. Розлади емоцій.

Поняття та функції емоцій. Види емоцій. Фізіологічні основи емоцій та почуттів.

Класифікації порушень емоцій. Патологічне посилення емоцій: гіпертимія; ейфорія; морія; екстаз; гіпотимія; депресія; тривога; гнівливість.

Патологічне ослаблення емоцій: емоційний ступор, апатія, емоційне сплюснення, емоційна тупість.

Порушення адекватності емоцій: неадекватність емоцій, амбівалентність; патологічний афект, патологічні тривога і страх (фобії), дисфорії, дистимії.

Порушення рухливості емоцій: слабкодухість (нетримання емоцій); лабільність; інертність (застрягання) емоційних переживань; експлозивність.

Синдроми порушень емоцій. Депресивний синдром. Маніакальний синдром. Генералізований тривожний розлад. Панічний розлад. Фобічні розлади.

Тема 8. Розлади свідомості.

Поняття свідомості у психіатрії. Критерії діагностики порушеної свідомості. Класифікація розладів свідомості.

Кількісні розлади свідомості. Загальна характеристика оглушення. Обнубіляція, сопор, кома.

Якісні розлади свідомості. Делірій як варіант порушеної свідомості. Класична динаміка розвитку деліріозного потьмарення свідомості. Клініко-психопатологічна характеристика онейроїду. Аменція як варіант порушеної свідомості. Сутінкове потьмарення свідомості. Проста форма сутінок: Психотична форма сутінкового потьмарення свідомості. Істеричні розлади свідомості: синдром Ганзера, пуерилізм, псевдодемнція.

Виключні стани: патологічний афект, патологічне сп'яніння, патологічні просонні стани, реакція «короткого замикання». Врахування виключних станів у судово-психіатричній експертизі.

Вікові особливості порушень свідомості. Методи визначення стану свідомості та її порушень.

Тема № 9. Розлади ефекторно-вольової сфери.

Поняття про ефекторно-вольову сферу, потяг, потребу та інстинкт. Класифікація та характеристика ефекторно-вольових розладів. Гіпербулія, гіпобулія, абулія. Парабулія, її клінічні прояви: мутизм, негативізм, атактичні дії, параспраксія, ступор та інші.

Розлади потягів: дромоманія, піроманія, kleптоманія та інші. Спотворення харчового інстинкту (потягу). Хворобливі розлади інстинкту самозбереження. Хворобливі розлади статевого інстинкту та статевого потягу. Статеві перверзії та статеві збочення.

Психомоторне збудження, його види. Типи психомоторної рухової загальмованості.

Синдроми розладів ефекторно-вольової сфери. кататонічний синдром, гебефренічний синдром. Синдроми розладів афективно-вольової сфери. кататонічний синдром, гебефренічний синдром.

4. Структура навчальної дисципліни

4.1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 5							
ТЕМА № 1: Психіатрія як наукова дисципліна	14	2	-	2	-	10	
ТЕМА № 2: Психічні розлади: поняття, класифікації.	15	2	-	2	-	12	
ТЕМА №3. Діагностика та лікування психічних розладів.	20	4	-	4	-	12	
ТЕМА №4. Розлади відчуттів та сприйняття.	14	2	-	2	-	10	
ТЕМА №5. Розлади пам'яті	14	2	-	2	-	10	
ТЕМА №6. Розлади мислення та інтелекту.	20	4	-	4	-	12	
ТЕМА №7. Розлади емоцій.	20	4	-	4	-	12	
ТЕМА №8. Розлади свідомості.	20	4	-	4	-	12	
ТЕМА №9. Розлади ефекторно-вольової сфери	20	4	-	4	-	12	
Всього	150	28		28		102	залік

4.1.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (заочна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 5							
ТЕМА № 1: Психіатрія як наукова дисципліна	16	0,5	-	0,5	-	15	
ТЕМА № 2: Психічні розлади: поняття, класифікації.	15	0,5	-	0,5	-	14	
ТЕМА №3. Діагностика та лікування психічних розладів.	17	1	-	1	-	15	
ТЕМА №4. Розлади відчуттів та сприйняття.	16	1	-	1	-	14	
ТЕМА №5. Розлади пам'яті	14	1	-	1	-	12	
ТЕМА №6. Розлади мислення та інтелекту.	16	1	-	1	-	14	
ТЕМА №7. Розлади емоцій.	16	1	-	1	-	14	
ТЕМА №8. Розлади свідомості.	16	1	-	1	-	14	
ТЕМА №9. Розлади афекторно-вольової сфери	24	1	-	1	-	22	
Всього	150	8		8		134	залік

4.1.3. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

Перелік питань до тем навчальної дисципліни			Література:
Тема №1. Психіатрія як наукова дисципліна.			
		<p><i>Підготувати відповіді на запитання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття, предмет, завдання та історія становлення психіатрії як галузі медицини. 2. Загальна та приватна, «велика» та «мала» психіатрія. 3. Взаємозв'язок між сучасними психіатрією, неврологією та психологією. 4. Класифікації психічних розладів. 5. Етіологія та патогенез психічних розладів. 6. Організація психіатричної допомоги. 7. Методи сучасної психіатрії <p><i>Завдання для самостійної роботи:</i></p>	2, 4, 5, 10, 13, 16.

		<ol style="list-style-type: none"> 1. Порівняти предмет та методи патопсихології і психіатрії. 2. Законспектувати основні положення Закону «Про психіатричну допомогу». 3. Виписати зі словника визначення понять: «етіологія», «патогенез», «психопрофілактика», «психогігієна». 	
		Тема №2. Психічні розлади: поняття, класифікації..	
		<p><i>Підготувати відповіді на запитання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття психічного здоров'я. 2. Критерії психічного здоров'я. 3. Поняття психічного розладу. 4. Поняття симптому та синдрому. 5. Поняття етіології та патогенезу. 6. Етіологія психічних розладів. 7. Перебіг психічних розладів. 8. Психотичні, непсихотичні, дефектно-органічні розлади психіки. 9. Класифікація психічних розладів за етіологічним принципом. 10. Розлади психіки та поведінки у міжнародній класифікації хвороб 10-го перегляду (МКХ-1). 	2, 4, 5, 7, 10, 13.
		Тема №3. Діагностика та лікування психічних розладів	
		<p><i>Підготувати відповіді на запитання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність та особливості застосування клініко-психопатологічного методу. 2. Схема історії хвороби 3. Поняття анамнезу. 4. Особливості збору анамнезу життя зі слів хворого. 5. Анамнез хвороби зі слів хворого. 6. Об'єктивний анамнез (за словами осіб, які знають хворого) 7. Визначення психічного статусу хворого. 8. Додаткові дослідження при обстеженні психічно хворих. 9. Написання висновку за матеріалами первинного обстеження. 10. Методи проведення експериментально-психологічного дослідження. 11. Класифікація методів лікування психічних розладів залежно від мети. 12. Лікування психічних розладів залежно від методів. 13. Характеристика методів психотерапії. 14. Сугестивні методи психотерапії. 15. Поведінковий підхід у психотерапії. 16. Когнітивний підхід у психотерапії. 17. Психоаналітичний підхід у психотерапії. 	2, 3, 4, 5, 9, 10.
		Тема № 4. Розлади відчуттів та сприйняття.	
		<p><i>Підготувати відповіді на наступні запитання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття про відчуття. 2. Поняття про сприйняття. 3. Поняття уявлення та уяви. 	1, 2, 3, 4, 10, 13, 14, 17.

		<ul style="list-style-type: none"> 4. Особливості сприйняття та уявлень. 5. Класифікації порушень відчуттів та сприйняття. 6. Гіпо-, гіпер- та анестезія. 7. Парестезії, синестезії, сенестопатії 8. Психосенсорні розлади. 9. Характеристика ілюзій. 10. Галюцинації: поняття та види. 11. Синдроми порушень відчуттів та сприйняття. 12. Особливості порушень сприйняття при різних психічних розладах. 	
		Тема № 5. Розлади пам'яті.	
		<p><i>Підготувати відповіді на запитання:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Поняття та функції пам'яті. 2. Основні види та процеси пам'яті. 3. Морфо-фізіологічні механізми пам'яті. 4. Класифікація розладів пам'яті. 5. Кількісні розлади пам'яті: гіпермнезія, гіпомнезія, амнезія. 6. Ретроградна, антероградна, антероретроградна, фіксаційна амнезія. 7. Якісні розлади пам'яті: псевдоремінісценції, конфабуляції, кринтомнезії. 8. Психоорганічний синдром. 9. Корсаковський синдром. 10. Синдром прогресуючої амнезії. 	1, 2, 3, 4, 5, 9, 10, 12, 17.
		Тема № 6. Розлади мислення та інтелекту...	
		<p><i>Підготувати відповіді на запитання:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Поняття та критерії розладів особистості. 2. Вклад біологічних та соціальних факторів у процес формування патологічних рис особистості. 3. Класифікації порушень особистості. 4. Афективно-нестійкий, obsесивно-компульсивний, істеричний, параноїдний, шизоїдний, дисоціальний, тривожний, залежний розлади особистості.. 5. Розлади звичок на спонукань. 6. Розлади статевої ідентифікації. 7. Сексуальні розлади. 	2, 3, 4, 6, 9, 12.
		Тема № 7. Розлади емоцій	
		<p><i>Підготувати відповіді на запитання:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Поняття та види емоцій. 2. Класифікація порушень емоцій та почуттів. 3. Патологічне посилення емоцій. 4. Патологічне ослаблення емоцій. 5. Неадекватність емоцій. 6. Порушення рухливості емоцій. 7. Депресивний синдром. 8. Маніакальний синдром. 9. Генералізований тривожний розлад. 10. Панічний розлад 11. Фобічні розлади. 12. Порівняльно-вікові особливості депресивного синдрому. 13. Реабілітації осіб з розумовим дефектом. 	1, 2, 3, 6, 14.

Тема № 8. Розлади свідомості.			
	<p><i>Підготувати відповіді на запитання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття свідомості у психіатрії 2. Критерії діагностики розладів свідомості 3. Кількісні порушення свідомості. 4. Якісні (психотичні) розладисвідомості. 5. Клініко-патофизиологічна характеристика делірію. 6. Клініко-патофизиологічна характеристика онейроїду. 7. Клініко-патофизиологічна характеристика аменції. 8. Сутінкові потьмарення свідомості. 9. Виключні стани: патологічний афект. 10. Виключні стани: патологічні просонні стани. 11. Реакція "короткого замикання". 12. Патологічне сп'яніння. 13. Істеричні сутінкові потьмарення свідомості. 14. Врахування виключних станів у судово-психіатричній експертизі. 15. Вікові особливості порушень свідомості	1, 2, 4, 6, 9, 14.	
Тема 9. Розлади ефекторно-вольової сфери.			
	<p><i>Підготувати відповіді на запитання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття про ефекторно-вольову сферу. 2. Поняття про потяг, потребу та інстинкт. 3. Класифікація ефекторно-вольових розладів. 4. Гьпербулія, гьпобулія, абулія. 5. Парабулії. 6. Розлади потягів. 7. Розлади сексуальних потягів. 8. Психомоторне збудження. 9. Психомоторна рухова загальмованість. 10. Кататонічний синдром. 11. Гебефренічний синдром.	2, 3, 4, 6, 8, 11, 12, 14, 15.	

5. Індивідуальні завдання

1.1.1. Теми рефератів немає

5.1.2. Теми курсових робіт немає

5.1.3. Теми наукових робіт Немає

6. Методи навчання

Навчання з дисципліни проходить у формі: лекцій, практичних занять, а також самостійної та індивідуальної роботи.

Методи навчання:

- лекції;
- вирішення творчих практичних ситуаційних задач;
- частково-пошуковий/евристичний метод.
- метод наукового порівняння;
- дослідницький метод;
- інтерактивний метод роботи в малих групах.

Самостійна робота за кожною темою передбачає вивчення: наукової літератури за темою та підготовку відповідей на додаткові питання для самостійної роботи, рішення практичних ситуаційних задач..

7. Перелік питань та завдань, що виносяться на підсумковий контроль

Питання, що виносяться на підсумковий контроль (залік):

1. Поняття, основні завдання та галузі психіатрії.
2. Закон «Про психіатричну допомогу»
3. Схема організації психіатричної допомоги.
4. Поняття психічного розладу, симптому та синдрому.
5. Етіологія та перебіг психічних розладів.
6. Класифікації психічних розладів. .
7. Сутність та особливості застосування клініко-психопатологічного методу у психіатрії.
8. Поняття, різновиди та особливості збору анамнезу
9. Визначення психічного статусу хворого.
10. Класифікація методів лікування психічних розладів.
11. Методи психотерапії.
12. Порухи відчуттів.
13. Ілюзії та галюцинації; клініко-психопатологічний аналіз.
14. Синдроми порушень відчуттів та сприйняття.
15. Розлади пам'яті. Кількісні розлади пам'яті:
16. Якісні розлади пам'яті.
17. Синдроми порушень пам'яті
18. Розлади мислення за темпом перебігу асоціацій.
19. Розлади мислення за зв'язком асоціацій (формою)
20. Розлади мислення за змістом асоціацій.
21. Клініко-психологічна характеристика маячних ідей.
22. Маячноподібні ідеї.
23. Клініко-психологічна характеристика надцінних (домінантних) ідей.
24. Нав'язливі ідеї, нав'язливі стани.

25. Розлади інтелекту.
26. Розлади мовлення, зумовлені психічними порушеннями.
27. Розлади мови, зумовлені переважно органічним ураженням головного мозку
28. Невротичні розлади мови.
29. Патологічне посилення емоцій.
30. Патологічне ослаблення емоцій.
31. Неадекватність емоцій.
32. Порушення рухливості емоцій.
33. Депресивний та маніакальний синдроми.
34. Генералізований тривожний розлад.
35. Панічний та фобічний розлад
36. Критерії діагностики розладів свідомості
37. Кількісні порушення свідомості.
38. Якісні (психотичні) розлади свідомості.
39. Сутінкові потьмарення свідомості.
40. Істеричні сутінкові потьмарення свідомості.
41. Виключні стани.
42. Клініко-психологічна характеристика гіпербулії, гіпобулії, абулії, парабулії.
43. Розлади потягів.
44. Психомоторне збудження та загальмованість.
45. Кататонічний та гебефренічний синдроми.

8. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання здобувачів

Оцінювання навчальної дисципліни проводиться за результатами поточного та підсумкового контролю:

- поточний контроль - 50 балів
- підсумковий контроль 50 балів.

Оцінка за поточний контроль складається з оцінювання аудиторної та результатів практичної роботи здобувача.

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі (екзамені).

Здобувач вищої освіти має право на визнання результатів навчання (умінь, компетентностей) у неформальній та/або інформальній освіті, які поширюється на дисципліни обов'язкової та вибіркової компонент, що за тематикою та змістом відповідають як навчальній дисципліні загалом, так і її окремим розділам, темам, індивідуальним завданням (курсова робота, контрольна робота тощо), які передбачені робочою програмою (силабусом) конкретної навчальної дисципліни. (Посилання на Положення про порядок визнання в Харківському національному університеті внутрішніх справ результатів навчання (умінь, компетентностей) у неформальній та/або

інформальній освіті http://univd.edu.ua/files/generaldocs/non_formal_education.pdf

Контрольні заходи оцінювання результатів навчання включають в себе поточний та підсумковий контроль.

До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань під час семінарських та практичних занять;
- якості виконання самостійної роботи;
- оцінка роботи в малих групах.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку набутих здобувачем вищої освіти знань, умінь та інших компетентностей з навчальної дисципліни, рівень самостійної підготовки до занять.

Поточний контроль. До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань під час практичних занять;
- якості виконання самостійної роботи.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку набутих здобувачем вищої освіти (далі – здобувач) знань, умінь та інших компетентностей з навчальної дисципліни.

У ході поточного контролю проводиться систематичний вимір приросту знань, їх корекція. Результати поточного контролю заносяться до журналів обліку роботи академічної групи за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінки за самостійну роботу виставляються в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Результати цієї роботи враховуються під час виставлення підсумкових оцінок.

При розрахунку успішності здобувачів враховуються такі види робіт: навчальні заняття (практичні), самостійна робота (виконання домашніх завдань, ведення конспектів, виконання практичних завдань, підготовка рефератів, наукових робіт, публікацій, виступи на наукових конференціях, семінарах та інше); контрольні роботи (виконання тестів, контрольних робіт у формі, що передбачена робочою програмою навчальної дисципліни). Вони оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Здобувач, який отримав оцінку «незадовільно» за навчальні заняття або самостійну роботу, зобов'язаний перескласти її.

Загальна кількість балів (оцінка), отримана здобувачем за семестр перед підсумковим контролем, розраховується як середньоарифметичне значення з оцінок за навчальні заняття та самостійну роботу, та для переводу до 100-бальної системи помножується на коефіцієнт **10**.

Підсумковий контроль. Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах.

Для обліку результатів підсумкового контролю використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку

роботи академічної групи. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображаються у відомостях обліку успішності, навчальних картках здобувачів, залікових книжках. **Присутність здобувачів на проведенні підсумкового контролю (заліку) обов'язкова.** Якщо здобувач вищої освіти не з'явився на підсумковий контроль (залік, екзамен), то науково-педагогічний працівник ставить у відомість обліку успішності відмітку «не з'явився».

Підсумковий контроль (залік) оцінюється за національною шкалою. Для переводу результатів, набраних на підсумковому контролі, з національної системи оцінювання в 100-бальну вводиться коефіцієнт **10**, таким чином максимальна кількість балів на підсумковому контролі (екзамені), які використовуються при розрахунку успішності здобувачів, становить **50**.

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру, та балів, набраних на підсумковому контролі (екзамені, заліку).

*Підсумкові бали
навчальної
дисципліни*

*Загальна кількість балів
(перед підсумковим
контролем)*

*Кількість балів за
підсумковим контролем*

Здобувач вищої освіти, який під час складання підсумкового контролю (екзамен) отримав незадовільну оцінку, складає його повторно. Повторне складання підсумкового екзамену чи заліку допускається не більше двох разів з кожної навчальної дисципліни: один раз – викладачеві, а другий – комісії, до складу якої входить керівник відповідної кафедри та 2-3 науково-педагогічних працівники.

Умови визначення навчального рейтингу здобувача, а також вимоги і критерії оцінювання деталізовані нижче

УМОВИ ВИЗНАЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО РЕЙТИНГУ ЗА СЕМЕСТР			
Види роботи	Кількість	Максимум балів за 1	Разом
Робота на лекційному занятті	12	1	12
Робота на практичному занятті.	12	2	24
Тестування за темою	6	2	12
Підсумкове тестування	1	50	50
Разом:			100
ВИМОГИ І КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ			
Види робіт	Кількість балів за один вид робіт	Критерії оцінювання	

Робота на лекційному занятті	1	Здобувач присутній на лекції, демонструє уважність, зацікавленість, веде конспект лекції, не відволікаються від ходу лекції на сторонні справи.
	0	Здобувач не приймає участі в лекційному занятті, порушує дисципліну, не слухає викладача, постійно відволікається або відсутній на занятті. Кожне пропущене заняття повинне бути відпрацьоване.
Робота на практичному занятті.	2	Здобувач правильно та у повному обсязі виконав всі практичні завдання, оформив їх згідно з вимогами, може відповісти на питання щодо змісту та процедури виконання практичного завдання.
	1	Здобувач виконав на середньому рівні або не всі практичні завдання, оформив їх згідно з вимогами, може відповісти з незначними помилками на питання щодо змісту та методів виконання практичного завдання.
	0	Здобувач не виконав або неправильно виконав практичні завдання за темою.
Тестування за темою	2	<i>Проміжне тестування включає в себе питання, раніше обговоренні на семінарських заняттях і складається з 10 тестових питань з варіантами відповідей.</i> Здобувач правильно відповів на 8-10 тестових завдань..
	1	Здобувач правильно відповів на 6-7 тестових завдань.
	0	Здобувач дав правильні відповіді на 5 і менше тестових завдань.
Підсумковий контроль (залік)	1-50	<i>Підсумковий контроль (екзамен) проводиться у вигляді усних відповідей на білети, що включають три питання. Підсумковий контроль може проводитися у вигляді тестів (50 питань) кожна правильна відповідь оцінюється в 1 бал.</i>
	50-41	Відповіді на усі питання білету відтворюються в повному обсязі, відповідь правильна, обґрунтована, логічна, містить аналіз і систематизацію, зроблені аргументовані висновки. Здобувач показує при цьому глибоке оволодіння матеріалом, здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з конкретної проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал.
	40-31	При відповіді на питання екзаменаційного білету відтворюється значна частина питань. Здобувач виявляє знання і розуміння основних положень, певною мірою може аналізувати, порівнювати та робити висновки. Питання висвітлює повно, висвітлення їх завершене висновками, виявлене вміння аналізувати факти й події. Але у відповідях допущені несуттєві помилки, деякі незначні помилки, має місце недостатня аргументованість при викладенні матеріалу, нечітко виражене власне ставлення до фактів.
	30-21	В відповіді відтворюються основні моменти питань без достатнього розуміння; здобувач у цілому оволодів суттю

		питань з даної теми, намагається аналізувати факти й події, робити висновки. Але відповідь неповна, припускаються помилки, припущені неточності.
	20-1	Оцінюється відповідь, що містить рівень елементарного відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, фрагментів питань. Здобувач виявив неспроможність в повному обсязі висвітлити питання чи питання висвітлені неправильно, безсистемно, з грубими помилками, відсутні розуміння основної суті питань, висновки, узагальнення. У відповідях припущені суттєві помилки.

9.Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
97-100	Відмінно («зараховано»)	A	«Відмінно» – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.
94-96			
90-93			
85-89	Добре («зараховано»)	B	«Дуже добре» – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконані , якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального , робота з двома - трьома незначними помилками.
80-84			
75 – 79		C	«Добре» – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконані , якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками , робота з декількома незначними помилками, або з однією – двома значними помилками.
70-74	Задовільно («зараховано»)	D	«Задовільно» – теоретичний зміст курсу освоєний не повністю , але прогалини не несуть істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано , деякі з виконаних завдань, містять помилки , робота з трьома значними помилками.
65-69			
60-64		E	«Достатньо» – теоретичний зміст курсу освоєний частково , деякі практичні навички роботи не сформовані , частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконані , або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мініимального , робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки.
40-59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	«Умовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу освоєний частково , необхідні практичні навички роботи не сформовані , більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконано , або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до

21-40			мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки
1-20		F	«Безумовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу не освоєно , необхідні практичні навички роботи не сформовані , всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки , додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значимого підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

10. Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті

Основна:

1. Бітенський В. С., Горячев П. І., Мельник Е. В. та ін.; За ред. В. С. Бітенського. Психіатрія: курс лекцій: навч. посібник. Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2014. 354 с.
2. Психіатрія та наркологія в загальній медичній практиці: навчальний посібник / Г.М. Кожина, Н.О. Марута, Л.М. Юр'єва. К.: ВСВ «Медицина», 2019. 344 с.
3. Психіатрія і наркологія : підручник / В.Л. Гавенко, В.С. Бітенський, В.А. Абрамов та ін. ; за ред. В.Л. Гавенка, В.С. Бітенського. 2-ге вид., переробл. і допов. К.: ВСВ "Медицина", 2015. 512 с.
4. Психіатрія і наркологія: підручник / Г.Т. Сонник, О.К. Напреєнко, А.М. Скрипніков, Л.В. Животовська, Н.Ю. Напреєнко ; за ред. О.К. Напреєнка. 3-є вид., випр. К. : ВСВ «Медицина», 2017. 424 с.
5. Психіатрія і наркологія : підручник / О. К. Напреєнко, М. І. Винник, І. Й. Влох, О. З. Голубков, О. А. Двірський; ред.: О. К. Напреєнко. К. : Медицина, 2018. 527 с.

Допоміжна:

6. Гавенко В.Л. Основні органічні захворювання головного мозку: навч. посібник / В.Л. Гавенко, І.А. Григорова, Г.О. Самардакова (та ін.); за заг. ред. В.Л. Гавенка, І.А. Григорової. Харків : НТУ «ХПІ», 2018. 228 с.
7. Каліна Н.Ф. Психотерапія : підручник. К. : Академвидав, 2016. 288 с.
8. Карпенко Є. Методи сучасної психотерапії : навч. посібник. Дрогобич : Посвіт, 2015.
9. Критерії діагностики і психотерапії розладів психіки та поведінки / Під ред. Б. В. Михайлова, С. І. Табачнікова, О. К. Напреєнка, В. В. Домбровської. *Новини української психіатрії*. Харків, 2013.
10. Кузнецов В.М. Невідкладна допомога в психіатрії / В кн.: Швидка та невідкладна медична допомога / За ред. проф. І.С. Зозулі, І.С. Чекмана. К: Здоров'я, 2022. С.514 -532.
11. Кустов А. В., Алексєєва Ю.А. Мислення: психологічні, психопатологічні та психотерапевтичні аспекти: навч. посіб. Суми: Вид-во СумДУ, 2013. 324 с.

- 12.Левенець І. В. Судова психіатрія: Навчальний посібник. – Тернопіль: Економічна думка, 2015. 328 с.
- 13.Мушкевич М. І. Основи психотерапії : навч. посіб / М. І. Мушкевич, С. Є. Чагарна ; за ред. М. І. Мушкевич. Вид. 3-тє. Луцьк : Вежа-Друк, 2017. 420 с.
- 14.Невротичні, соматоформні розлади та стрес / За редакцією доктора медичних наук, професора Л.М. Юр'євої. К.: ТОВ ММК, 2015. 96 с.
- 15.Ніконенко Ю.П. Клінічна психологія: Навчальний посібник. Вид. КНТ Київ, 2016, 368 с.
- 16.Савенкова І.І. Клінічна психологія: навчальний посібник [для студентів вищих навчальних закладів]. Одеса: Астропринт, 2012. 287 с.
- 17.Стрес і людина: медико-психологічна допомога при стресових розладах: метод. посіб./ за ред.. Пінчук І.Я., Бабова К.Д., Гоженка А.І., - К.: ТОВ «Видавничий дім «Калита», 2014. 92с.
- 18.Федосєєв В. А., Проскуріна Т.Ю., Н.І.Завгородня. Основи неврозології та психіатрії [Електронний ресурс] : навч. посіб.Х. : Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харк. авіац. ін-т», 2015. 79 с.
19. Чабан О.С. Невідкладна допомога в психіатрії та наркології. Посібник / О.С.Чабан, О.О.Хаустова, Я.М.Несторович. К.: Мед книга, 2010. 128 с.

Нормативно-правові акти:

- 20.Охорона здоров'я та медичне обслуговування в Україні: збірник законодавчих і нормативних актів. 2023. 156 с.
- 21.Про психіатричну допомогу: Закон України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2000, №19, 143 с.
- 22.Устав (Конституція) Всесвітньої організації охорони здоров'я. ВООЗ: https://zakon.cc/law/document/read/995_599

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

- 23.Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України <https://mon.gov.ua/ua>
- 24.Офіційний сайт Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти <https://naqa.gov.ua/>
- 25.Пошукова система Google Академія - <http://scholar.google.com>
- 26.Пошукова система Scirus <https://www.elsevier.com/>
- 27.Пошукова система DOAJ <https://www.doaj.org/>
- 28.Сайт «Brain Maps» - <http://brain-maps.org/>
- 29.Сайт Асоціації психіатрів України: <https://www.ukrpsychiatry.org/>
- 30.Сайт Державний експертний центр МОЗ України (Психіатрія) https://www.dec.gov.ua/cat_mtd/psihiatriya/
- 31.Система пошуку наукової інформації у відкритих архівах України (SSM) <https://oai.org.ua/>
- 32.Електронна бібліотека Наукова періодика України <http://www.irbis-nbuv.gov.ua/>